

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА МОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
КАФЕДРА МОВОЗНАВСТВА ТА РОСІЙСЬКОЇ МОВИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора з
науково-педагогічної та
навчально-методичної роботи
Т. М. Марченко
«29» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство,
літературознавство, психологія

Освітньо-кваліфікаційний рівень	другий (магістерський) рівень
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Додаткова спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Середня освіта (Українська мова і література). Психологія
Форма навчання	очна
Курс	перший

Робоча програма дисципліни «Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство, літературознавство, психологія» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти першого року навчання освітньо-професійної програми Середня освіта (Українська мова і література). Психологія укладена на основі Тимчасового стандарту вищої освіти Горлівського інституту іноземних мов (протокол № 8 від 24 лютого 2021 р.), Стандарту вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» (Наказ МОН від 24.04.2019 р. № 564); професійним стандарту «Практичний психолог закладу освіти» (Наказ МРЕТСТГ від 24.11.2020 р. № 2425), вимог освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

«Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство, літературознавство, психологія» належить до циклу обов'язкових дисциплін. Мова навчання – українська.

Розробник:

Габідулліна А. Р., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри мовознавства та російської мови

Колесніченко О.Л., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мовознавства та російської мови

Резнікова О.А., кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри мовознавства та російської мови

Протокол № 11 від « 28 » червня 2023 р.

Завідувач кафедри мовознавства та російської мови

доц. О.Л. Колесніченко

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри психології

Протокол № 13 від «30» червня 2023 р.

Завідувач кафедри психології

Т. В. Борозенцева

Схвалено Науково-методичною радою Горлівського інституту іноземних мов
Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Голова

проф. Т. М. Марченко

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	6
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	7
3. Очікувані результати	8
4. Програма навчальної дисципліни.....	10
5. Структура навчальної дисципліни.....	12
6. Зміст навчальної дисципліни.....	20
6.1. Теми лекцій.....	20
6.2. Теми практичних занять.....	20
7. Самостійна робота.....	21
8. Методи навчання.....	22
9. Методи контролю.....	22
10. Засоби діагностики та успішності навчання.....	22
11. Розподіл балів, які отримують здобувачі.....	22
12. Зміст лінгвістичної підготовки до заліку.....	22
13. Критерії оцінювання.....	24
14. Шкала оцінювання.....	26
15. Рекомендована література.....	27
16. Зміни та доповнення.....	27

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією з ключових проблем загального мовознавства є проблема методології. Відомо, що будь-яка галузь людського пізнання повинна мати поряд з об'єктом і предметом вивчення певні дослідницькі методи. Лінгвістика протягом історії свого розвитку створила власні (спеціальні) методи. Як правило, зміна наукової парадигми супроводжується відкриттям нового методу дослідження. Кожен метод виділяє такий аспект мови у якості об'єкта дослідження, який визначається найважливішим у цій теорії мови.

«Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство, лінгвістика, психологія» - це комплексна дисципліна, яка містить опис, обґрунтування сучасних лінгвістичних та психологічних методів досліджень. Предметом є наука як система знань, методологія наукової творчості, загальні та спеціальні методи лінгвістичних, психологічних досліджень, організаційні основи та інформаційне забезпечення наукового дослідження, забезпечення наочності представлення результатів роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є наука як сфера людської діяльності, теорія наукових досліджень, сучасний науковий дискурс, знання яких дає можливість оволодіти основами методології та методики науково-дослідницької діяльності.

Базовими знаннями для вивчення цього предмету є увесь блок мовознавчих та психологічних дисциплін бакалаврату: теоретична фонетика, теоретична граматики, лексикологія, стилістика та історія іноземної та рідної мови; теорію, технології, методи та організації психологічних досліджень. Ця дисципліна інкорпорує наявні знання про кожен окремих рівень у динамічну системну модель прикладного спрямування, яка дозволяє виміряти й описати природу мови, а також демонструє міждисциплінарні зв'язки мовознавства і психології з усіма сферами наукового пошуку.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство, лінгвістика, психологія» є продовженням дисципліни «Основи наукових досліджень», що вивчається здобувачами під час опанування програми бакалаврської підготовки. В рамках магістерського курсу навчальна дисципліна «Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство, літературознавство, психологія» взаємопов'язана з написанням кваліфікаційної роботи.

Навчальний план навчальної дисципліни «Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство, літературознавство, психологія» розраховано на 150 годин/ 5 кредитів ECTS., з яких: аудиторні – 54 год., із них: лекції – 18 год., практичні – 36 год.; самостійні – 96 год.

Наприкінці семестру здобувачі складають диференційний залік.

Програма навчальної дисципліни «Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство, літературознавство, психологія» складається з 3 змістових модулів:

ЗМ №1.Сучасна лінгвістика: історія, стан, перспективи розвитку.

Ключові поняття лінгвометодології.

ЗМ № 2. Методи лінгвістичних досліджень.

ЗМ № 3. Методологічна культура науково-психологічного дослідження.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) 053 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й (1)	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
Загальна кількість годин: 150		1-(й)	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3 самостійної роботи студента –5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий (магістр)	Лекції	
		18 год.	
		Практичні, семінарські	
		36 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		96 год.	__ год.
Індивідуальні завдання: - год.			
Вид контролю: диф. залік			
Пререквізити: загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти («Вступ до мовознавства»; «Вступ до літературознавства», «Аналіз художнього тексту. Жанри та стилі»; «Основи наукових досліджень»; «Інформаційно-комунікаційні технології в галузі»; «Сучасні теорії мовленнєвої комунікації», «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Експериментальна психологія».			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є 1) поглиблення знань магістрантів у різних сферах сучасного науково-лінгвістичного знання; 2) ознайомлення з методами, підходами, інструментарієм, метамовою новітніх мовознавчих дисциплін: лінгвокультурології, лінгвокогнітології, лінгвокомунікативістики, дискурсології тощо; 3) формування навичок пов'язування теоретичних знань з практикою лінгвістичного аналізу емпіричних мовних фактів; 4) забезпечення технологіями виконання магістерської роботи; 5) розвиток креативних здібностей магістрантів; 6) розвиток вмінь адекватної інтерпретації наукового дискурсу.

Завдання:

- ознайомити з новими галузями мовознавства, що отримали поширення протягом останніх десятиліть;
- висвітлити характеристику головних напрямків лінгвістики у новій парадигмі знання;
- ознайомити із категорійно-понятійним апаратом лінгвометодології;
- навчити студентів аналізувати ключові проблеми та спірні питання лінгвістичних дисциплін у сучасній науковій парадигмі;
- висвітлити методологічні засади сучасного мовознавства, пізнавальні настанови, принципи і процедури дослідницької діяльності;
- сформувати навички методологічного аналізу психологічного дослідження;
- сформувати уявлення про технології виконання науково-дослідної магістерської роботи.

За підсумками вивчення курсу магістранти повинні **знати:**

- нові галузі та напрями сучасної лінгвістики та їх онтологічні характеристики;
- панівні тенденції у сучасному світовому мовознавстві та перспективи його подальшого розвитку;
- основні категорії та поняття лінгвометодології;
- основні пізнавальні настанови та принципи дослідницької діяльності у сучасному мовознавстві. вміти:
- орієнтуватися у парадигмальному просторі сучасної науки про мову;
- аналізувати ключові проблеми та спірні питання основних галузей сучасної лінгвістики;
- здійснювати самостійний аналіз актуальних мовознавчих проблем;
- застосовувати на практиці методи, процедури та прийоми сучасного мовознавства;
- методiku та етику сучасного наукового психологічного дослідження.

Магістранти повинні **вміти:**

- оцінювати існуючі лінгвістичні прийоми і методи з точки зору їх адекватності досліджуваному об'єкту; вибудовувати логіку наукового дослідження з урахуванням існуючої наукової методології;

- володіти практичним досвідом аналізу мовних і мовленнєвих явищ, необхідним для написання наукових робіт з лінгвістики;
- вміти співвідносити підходи різних лінгвістичних шкіл, їх метамову і методика, розбиратися в різних формальних способи представлення результатів; розробляти власні програми і методики розв'язання лінгвістичних задач; володіти методами і методиками пошуку, аналізу та обробки наукових даних; навичками роботи з лінгвістичними енциклопедіями, довідниками та словниками різних типів; володіти мас-медійними, мультимедійними, інтернет-технологіями;
- вміти критично аналізувати та оцінювати результати теоретичних і емпіричних лінгвістичних досліджень, проводити експертизу, аналіз, прогнозування; володіти базовими діяхронного та синхронного аналізу мовних явищ з метою розуміння механізмів функціонування і тенденцій розвитку мови.
- вибудовувати методика наукового дослідження враховуючи основні методологічні та етичні принципи психології.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання і проблеми в галузях середньої освіти та психології, що передбачає застосування концептуальних галузевих знань, здійснення інновацій та/або проведення досліджень і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти ініціативу та підприємливість, бути критичним і самокритичним.
- Здатність до міжособистісної взаємодії, ефективної комунікативної діяльності, роботи в команді та автономно.
- Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній та науковій діяльності.
- Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.
- Здатність мислити абстрактно, аналізувати, синтезувати, узагальнювати й систематизувати.
- Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні компетентності:

- Вільне володіння категоріально-понятійним інструментарієм у галузі філологічної, методичної та психологічної науки для використання у професійній діяльності.
- Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.
- Здатність виконувати науково-дослідницькі проекти з актуальних проблем філології, методики та інших, суміжних із філологією, галузей знань; брати участь в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії).
- Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
- Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

Результати навчання

- Здійснювати самостійний пошук, оброблення, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації та професійно важливих знань із різних джерел.
- Застосовувати знання про сучасні інформаційні технології, медіаосвіту і медіаграмотність у професійній діяльності; розв'язувати завдання, пов'язані з обробкою інформації; демонструвати здатність успішно продовжувати освіту впродж усього життя.
- Уміти планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі, дотримуючись правил професійної етики та академічної доброчесності.
- Ефективно використовувати базові знання про теоретичні засади, методологічні принципи, практичне застосування та міждисциплінарні зв'язки сучасної педагогічної науки, лінгвістики та літературознавства.
- Здійснювати аналіз та синтез різних ідей, поглядів, наукових явищ у їхньому взаємозв'язку та взаємозалежності для забезпечення освітнього процесу відповідною навчально-методичною документацією, програмами, планами та інноваційними проектами, вміти моделювати, організовувати та оцінювати освітній процес освіти відповідно до потреб роботодавця.
- Володіти комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

- Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМ №1. Сучасна лінгвометодологія: історія, стан, перспективи розвитку. Ключові поняття лінгвометодології.

Методологія наукових досліджень. Основні поняття. Визначення методології, підходи, методи і методики наукових досліджень. Технологія лінгвістичного дослідження. Етапи наукового дослідження.

Лінгвістика та її об'єкт. Мета лінгвістичних досліджень. Наукові парадигми в мовознавстві.

Загальнонаукові методи лінгвістичних досліджень. Класифікація методів в науці. Рівні наукового пізнання і методи. Емпіричні методи дослідження. Теоретичні методи дослідження.

Методи лінгвістичної компаративістики. Порівняльно-історичне мовознавство. Етапи становлення та розвитку порівняльно-історичного мовознавства. Основні положення. Зовнішня реконструкція як основний метод порівняльно-історичного мовознавства. Порівняльно-історичне мовознавство на сучасному етапі. Внутрішня реконструкція. Ареальна лінгвістика та її методи.

Лінгвістична типологія та її методи. Методи перекладознавства. Предмет лінгвістичної типології. Цілі і завдання. Види типологічних досліджень. Лінгвістичні універсалиї. Методи типологічного аналізу. Теорія перекладу. Методи дослідження.

Методи структурної лінгвістики. Загальне поняття про структурну лінгвістику. Метод компонентного аналізу. Дистрибутивний аналіз. Метод безпосередніх складових. Трансформаційний аналіз. Породжувальна граматики Н. Хомського. Метод шести кроків Ю.М. Караулова. Метод семантичних відмінків Ч. Філлмора.

Антропоцентрична парадигма в сучасній лінгвістиці. Лінгвокультурологія та її методи. Вплив В. Гумбольдта на виникнення і розвиток антропоцентричної парадигми в мовознавстві. Основні принципи сучасного мовознавства. Лінгвокультурологія як наука. Методи лінгвокультурології.

Соціолінгвістика як розділ мовознавства. Основні поняття соціолінгвістики. Напрями досліджень. Методи дослідження.

Психолінгвістика. Нейролінгвістика. Методи дослідження. Історія психолінгвістики. Розділи психолінгвістики. Зв'язок мови і мислення. Нейролінгвістика. Мова і мозок. Етапи породження мовлення. Методи дослідження в психолінгвістиці.

Гендерна лінгвістика. Методи дослідження. Поняття про гендерну лінгвістику. Стать і гендер. Основні напрямки гендерних досліджень. Гендерні дослідження в соціолінгвістиці. Кроскультурні, етно- і лінгвокультурологічні

дослідження. Чоловік і жінка в процесі комунікації. Нейролінгвістичні характеристики гендеру. Гендерні особливості тексту.

Теорія прототипів Е. Рош та Дж. Лакофф. Когнітивізм. Когнітивна лінгвістика в системі наук. Категоризація та концептуалізація дійсності. Концепт як основне поняття когнітології. Концепт - поняття - значення. Структури уявлення (репрезентації) концепту у свідомості: схема, фрейм, сценарій (скрипт), розумовий образ, картина. Методи когнітивних досліджень.

ЗМ №2. Методи лінгвістичних досліджень

Витоки прагмалінгвістики. Теорія мовної гри. Теорія мовленнєвих актів. Теорія мовної гри Л. Вітгенштейна. Теорія мовленнєвих актів Д. Остіна і Д. Серля. Методика аналізу дискурсу в ракурсі теорії мовленнєвих актів. Інтент-аналіз дискурсу.

Методи дискурсивних досліджень. Поняття про дискурс-аналіз. Основні школи вивчення дискурсу. Методи вивчення дискурсу як продукту комунікації: контент-аналіз, метод когнітивного картування, контекстуально-інтерпретаційний метод, метод діалогічної інтерпретації. Методи вивчення дискурсу як процесу: Конверсаційний аналіз, етнографічний метод. Інтеграційна модель дискурс-аналізу Н.К. Кравченко.

Педагогічна лінгвістика. Навчально-педагогічний дискурс (НПД) як різновид форм інституційної взаємодії. Категорії НПД. Жанри навчально-педагогічного дискурсу.

Політична лінгвістика. Методи дослідження. Загальне поняття про політичну лінгвістику. Основні напрямки політичної лінгвістики. Політична комунікація і її різновиди. Стилї. Політичний дискурс. Жанри політичної мови. Мовні засоби організації політичного дискурсу. Концептосфера політичного дискурсу. Стратегії та тактики політичного дискурсу. Методи і методики вивчення політичної комунікації

Комп'ютерна лінгвістика. Загальне уявлення про комп'ютерну лінгвістику. Корпусна лінгвістика.

Юридична лінгвістика як розділ прикладного мовознавства. Поняття про юридичну дискурс. Учасники. Функції. Ключові концепти. Стратегії та тактики. Мовленнєві жанри. Мовні особливості. Теорія лінгвістичних експертиз як напрямок юридичної (прикладної) лінгвістики.

Методологічний апарат лінгвістичних досліджень.

ЗМ № 3. Методологічна культура науково-психологічного дослідження

Структура психологічного дослідження. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. Постановка проблеми, пошук джерельної бази та вивчення наукових надбань.

Методика та етапи вибору теми наукового дослідження; формулювання теми. Визначення актуальності теми, її наукового та практичного значення. Методика визначення мети та створення системи дослідницьких завдань.

Визначення об'єкта та предмета дослідження, формулювання гіпотези. Вимоги до наукової гіпотези.

Організація та проведення експериментального дослідження (на прикладі підготовки магістерської роботи). Етапи підготовки і захист магістерської роботи. Вимоги до структурних елементів магістерської роботи. Правила формування вибірки досліджуваних. Вибір методів дослідження. Уточнення гіпотези і визначення змінних експериментального дослідження. Проведення експерименту. Опис результатів дослідження. Визначення практичного значення одержаних результатів. Написання висновків. Загальні висновки.

Організація та проведення психокорекційної роботи. (на прикладі підготовки магістерської роботи). Психокорекція та її види. Принципи та специфічні риси психокорекційної роботи. Елементи психокорекційної ситуації. Групова психокорекція. Специфіка групової форми психокорекції. Механізми психокорекційного впливу. Складання психокорекційних програм. Принципи побудови психокорекційних програм. Структура психокорекційного комплексу. Основні вимоги до психокорекційної програми.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	В сь ог о	у тому числі					Всь о го	у тому числі				
		л	с	п	інд	с.р.		л	п	ла б	нд	с.р.
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1												
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Методологія наукових досліджень. Основні поняття. Визначення методології, підходи, методи і методики наукових досліджень. Технологія лінгвістичного дослідження. Етапи наукового дослідження. Загальнонаукові методи лінгвістичних досліджень. Класифікація методів в науці. Рівні наукового пізнання і методи. Емпіричні методи дослідження. Теоретичні методи дослідження	8	2				6						
Тема 2. Методи лінгвістичної компаративістики.	6	2				4						

<p>Порівняльно-історичне мовознавство. Етапи становлення та розвитку порівняльно-історичного мовознавства. Основні положення. Зовнішня реконструкція як основний метод порівняльно-історичного мовознавства. Порівняльно-історичне мовознавство на сучасному етапі. Внутрішня реконструкція. Ареальна лінгвістика та її методи. Методи структурної лінгвістики. Загальне поняття про структурну лінгвістику. Метод компонентного аналізу. Дистрибутивний аналіз. Метод безпосередніх складових. Трансформаційний аналіз. Породжувальна граматики Н. Хомського. Метод шести кроків Ю.М. Караулова. Метод семантичних</p>														
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

відмінків Філлмора. Методи структурної лінгвістики.	Ч.												
Тема 3. Антропоцентрична парадигма в сучасній лінгвістиці. Лінгвокультурологія та її методи. Вплив В. Гумбольдта на виникнення і розвиток антропоцентричної парадигми в мовознавстві. Основні принципи сучасного мовознавства. Лінгвокультурологія як наука. Методи лінгвокультурології.	3.	4	2			2							
Тема 4. Соціолінгвістика як розділ мовознавства. Основні поняття соціолінгвістики. Напрями досліджень. Методи дослідження. Психолінгвістика. Нейролінгвістика. Методи дослідження. Історія психолінгвістики. Розділи психолінгвістики. Зв'язок мови і мислення. Нейролінгвісти	4.	6	2			4							

ка. Мова і мозок. Етапи породження мовлення. Методи дослідження в психолінгвістиці											
Тема 5. Гендерна лінгвістика. Методи дослідження. Поняття про гендерну лінгвістику. Стать і гендер. Основні напрямки гендерних досліджень. Гендерні дослідження в соціолінгвістиці. Кроскультурні, етно- і лінгвокультурологічні дослідження. Чоловік і жінка в процесі комунікації. Нейролінгвістичні характеристики гендеру. Гендерні особливості тексту.	4	2			2						
Тема 6. Теорія прототипів Е. Рош та Дж. Лакофф. Когнітивізм. Когнітивна лінгвістика в системі наук. Категоризація та концептуалізація	4	2			2						

ія дійсності. Концепт як основне поняття когнітології. Концепт - поняття - значення. Структури уявлення (репрезентації) концепту у свідомості: схема, фрейм, сценарій (скрипт), розумовий образ, картина. Методи когнітивних досліджень												
Разом	32	12				20						

Змістовий модуль 2.

Тема 1. Витоки прагмалінгвіст ики. Теорія мовної гри. Теорія мовленнєвих актів. Теорія мовної гри Л. Вітгенштейна. Теорія мовленнєвих актів Д. Остіна і Д. Серля. Методика аналізу дискурсу в ракурсі теорії мовленнєвих актів. Інтент- аналіз дискурсу. Методи дискурсивних досліджень. Поняття про дискурс-аналіз. Основні школи	12		4			8						
---	----	--	---	--	--	---	--	--	--	--	--	--

<p>вивчення дискурсу. Методи вивчення дискурсу як продукту комунікації: контент-аналіз, метод когнітивного картування, контекстуально - інтерпретаційний метод, метод діалогічної інтерпретації. Методи вивчення дискурсу як процесу: Конверсаційний аналіз, етнографічний метод. Інтеграційна модель дискурс-аналізу Н.К. Кравченко .</p>											
<p>Тема 2. Педагогічна лінгвістика. Навчально-педагогічний дискурс (НПД) як різновид форм інституційної взаємодії. Категорії НПД. Жанри навчально-педагогічного дискурсу.</p>	10		4			6					
<p>Тема 3. Політична лінгвістика. Методи дослідження. Загальне</p>	12		4			8					

<p>поняття про політичну лінгвістиці. Основні напрямки політичної лінгвістики. Політична комунікація і її різновиди. Стилї. Політичний дискурс. Жанри політичної мови. Мовні засоби організації політичного дискурсу. Концептосфера політичного дискурсу. Стратегії та тактики політичного дискурсу. Методи і методики вивчення політичної комунікації</p>											
<p>Тема 4. Комп'ютерна лінгвістика. Загальне уявлення про комп'ютерну лінгвістику. Корпусна лінгвістика.</p>	12	4			8						
<p>Тема 5. Юридична лінгвістика як розділ прикладного мовознавства. Поняття про юридичну дискурсі. Учасники. Функції.</p>	10	4			6						

Ключові концепти. Стратегії та тактики. Мовленнєві жанри. Мовні особливості. Теорія лінгвістичних експертиз як напрямок юридичної (прикладної) лінгвістики.												
Тема 6. Методологічний апарат лінгвістичних досліджень.	12		4			8						
Змістовий модуль № 3												
Тема 1. Структура психологічного дослідження. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.	14	2		4		8						
Тема 2. Організація та проведення експериментального дослідження (на прикладі підготовки магістерської роботи).	22	2		4		16						
Тема 3 Організація та проведення психокорекційної роботи. (на прикладі підготовки магістерської роботи).	14	2		4		8						
Разом ЗМ	50	6		12		32						
Разом	150	18		36		96						

6. Зміст навчальної дисципліни

6.1. Теми лекцій

№ з	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія наукових досліджень. Основні поняття. Загальнонаукові методи лінгвістичних досліджень.	2
2	Методи лінгвістичної компаративістики. Порівняльно-історичне мовознавство. Методи структурної лінгвістики	2
3	Антропоцентрична парадигма в сучасній лінгвістиці. Лінгвокультурологія та її методи.	2
4	Соціолінгвістика. Методи дослідження. Психолінгвістика. Нейролінгвістика. Методи дослідження.	2
5	Гендерна лінгвістика. Методи дослідження.	2
6	Лінгвістична типологія та її методи. Методи перекладознавства.	2
7	Структура психологічного дослідження. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.	2
8	Організація та проведення експериментального дослідження (на прикладі підготовки магістерської роботи).	2
9	Організація та проведення психокорекційної роботи. (на прикладі підготовки магістерської роботи).	2
		18

6.2. Теми практичних занять

1	Витоки прагмалінгвістики. Теорія мовної гри. Теорія мовленнєвих актів. Методи дискурсивних досліджень.	4
2	Педагогічна лінгвістика	4
3	Політична лінгвістика.	4
4	Комп'ютерна лінгвістика. Загальне уявлення про комп'ютерну лінгвістику. Корпусна лінгвістика.	4
5	Юридична лінгвістика як розділ прикладного мовознавства.	4
6	Методологічний апарат лінгвістичних досліджень.	4
7	Методика досліджування наукових джерел. Способи фіксації досліджуваного наукового матеріалу	4
8	Розробка й апробація емпіричних методів дослідження. Фіксації отриманого фактичного матеріалу.	4
9	Розробка психокорекційної програми: принципи, вимоги, рекомендації.	4
		36

7. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Лекція 1. Методологія наукових досліджень. Основні поняття. Загальнонаукові методи лінгвістичних досліджень. Лінгвістика та її об'єкт. Мета лінгвістичних досліджень. Наукові парадигми в мовознавстві.	2
2	Лекція 2. Методи лінгвістичної компаративістики. Порівняльно-історичне мовознавство. Методи структурної лінгвістики.	2
3	Лекція 3. Антропоцентрична парадигма в сучасній лінгвістиці. Лінгвокультурологія та її методи.	2
4	Лекція 4. Соціолінгвістика. Методи дослідження. Психолінгвістика. Нейролінгвістика. Методи дослідження.	2
5	Лекція 5. Гендерна лінгвістика. Методи дослідження.	2
6	Лекція 6. Лінгвістична типологія та її методи. Методи перекладознавства.	2
7	Практичне заняття №1. Витоки прагмалінгвістики. Теорія мовної гри. Теорія мовленнєвих актів. Методи дискурсивних досліджень.	8
8	Практичне заняття №2. Педагогічна лінгвістика.	6
9	Практичне заняття №3. Політична лінгвістика.	8
10	Практичне заняття №4. Комп'ютерна лінгвістика. Загальне уявлення про комп'ютерну лінгвістику. Корпусна лінгвістика.	8
11	Практичне заняття №5. Юридична лінгвістика як розділ прикладного мовознавства.	6
12	Практичне заняття № 6. Методологічний апарат лінгвістичних досліджень.	8
13	Практичне заняття № 7. Способи фіксації досліджуваного наукового матеріалу	8
14	Практичне заняття № 8. Розробка й апробація емпіричних методів дослідження. Фіксації отриманого фактичного матеріалу.	16
15	Практичне заняття № 9. Розробка психокорекційної програми.	8
		96

8. Методи навчання

- метод усного викладу;
- метод бесіди;
- метод спостереження;
- метод самостійної роботи здобувачів;
- метод вправ.

9. Методи контролю

- тестові завдання;
- практичні індивідуальні завдання;
- усне опитування;
- контрольні роботи поточного контролю;
- контрольні роботи залікового модуля.

10. Засоби діагностики успішності навчання: засобами діагностики з дисципліни «Методика та етика сучасних наукових досліджень: мовознавство, літературознавство, психологія» є навчальні матеріали, які використовуються для перевірки рівня навчальних досягнень магістрантів: тести, картки з завданнями різного ступеня складності, опрацювання наукової літератури, змісту підручників, магістерська дисертація.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та самостійна робота									Підсумковий контроль
Змістовий модуль № 1			Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3			
КТ 1	КТ 2	КРЗМ 1	КТ 3	КТ 4	КРЗМ 2	КТ 5	КТ 6	КРЗМ 3	Диф зал
10	10	13,33	10	10	13,33	10	10	13,33	100

Кількість КТ – 6 , коефіцієнт КТ – 0,10

Кількість КРЗМ – 3 коефіцієнт КРЗМ – 0,13

12. Зміст підготовки до заліку

Методологія наукових досліджень. Основні поняття. Визначення методології, підходи, методи і методики наукових досліджень. Технологія лінгвістичного дослідження. Етапи наукового дослідження.

Лінгвістика та її об'єкт. Мета лінгвістичних досліджень. Наукові парадигми в мовознавстві.

Загальнонаукові методи лінгвістичних досліджень. Класифікація методів в науці. Рівні наукового пізнання і методи. Емпіричні методи дослідження. Теоретичні методи дослідження.

Методи лінгвістичної компаративістики. Порівняльно-історичне мовознавство. Етапи становлення та розвитку порівняльно-історичного мовознавства. Основні положення. Зовнішня реконструкція як основний

метод порівняльно-історичного мовознавства. Порівняльно-історичне мовознавство на сучасному етапі. Внутрішня реконструкція. Ареальна лінгвістика та її методи.

Лінгвістична типологія та її методи. Методи перекладознавства. Предмет лінгвістичної типології. Цілі і завдання. Види типологічних досліджень. Лінгвістичні універсалиї. Методи типологічного аналізу. Теорія перекладу. Методи дослідження.

Методи структурної лінгвістики. Загальне поняття про структурну лінгвістику. Метод компонентного аналізу. Дистрибутивний аналіз. Метод безпосередніх складових. Трансформаційний аналіз. Породжувальна граматики Н. Хомського. Метод шести кроків Ю.М. Караулова. Метод семантичних відмінків Ч. Філмора.

Антропоцентрична парадигма в сучасній лінгвістиці. Лінгвокультурологія та її методи. Вплив В. Гумбольдта на виникнення і розвиток антропоцентричної парадигми в мовознавстві. Основні принципи сучасного мовознавства. Лінгвокультурологія як наука. Методи лінгвокультурології.

Соціолінгвістика як розділ мовознавства. Основні поняття соціолінгвістики. Напрями досліджень. Методи дослідження.

Психолінгвістика. Нейролінгвістика. Методи дослідження. Історія психолінгвістики. Розділи психолінгвістики. Зв'язок мови і мислення. Нейролінгвістика. Мова і мозок. Етапи породження мовлення. Методи дослідження в психолінгвістиці.

Гендерна лінгвістика. Методи дослідження. Поняття про гендерну лінгвістику. Стать і гендер. Основні напрямки гендерних досліджень. Гендерні дослідження в соціолінгвістиці. Кроскультурні, етно- і лінгвокультурологічні дослідження. Чоловік і жінка в процесі комунікації. Нейролінгвістичні характеристики гендеру. Гендерні особливості тексту.

Теорія прототипів Е. Рош та Дж. Лакоффа. Когнітивізм. Когнітивна лінгвістика в системі наук. Категоризація та концептуалізація дійсності. Концепт як основне поняття когнітології. Концепт - поняття - значення. Структури уявлення (репрезентації) концепту у свідомості: схема, фрейм, сценарій (скрипт), розумовий образ, картина. Методи когнітивних досліджень.

Витоки прагмалінгвістики. Теорія мовної гри. Теорія мовленнєвих актів. Теорія мовної гри Л. Вітгенштейна. Теорія мовленнєвих актів Д. Остіна і Д. Серля. Методика аналізу дискурсу в ракурсі теорії мовленнєвих актів. Інтент-аналіз дискурсу.

Методи дискурсивних досліджень. Поняття про дискурс-аналіз. Основні школи вивчення дискурсу. Методи вивчення дискурсу як продукту комунікації: контент-аналіз, метод когнітивного картування, контекстуально-інтерпретаційний метод, метод діалогічної інтерпретації. Методи вивчення дискурсу як процесу: Конверсаційний аналіз, етнографічний метод. Інтеграційна модель дискурс-аналізу Н.К. Кравченко.

Педагогічна лінгвістика. Навчально-педагогічний дискурс (НПД) як різновид форм інституційної взаємодії. Категорії НПД. Жанри навчально-педагогічного дискурсу.

Політична лінгвістика. Методи дослідження. Загальне поняття про політичну лінгвістику. Основні напрямки політичної лінгвістики. Політична комунікація і її різновиди. Стили. Політичний дискурс. Жанри політичної мови. Мовні засоби організації політичного дискурсу. Концептосфера політичного дискурсу. Стратегії та тактики політичного дискурсу. Методи і методики вивчення політичної комунікації

Комп'ютерна лінгвістика. Загальне уявлення про комп'ютерну лінгвістику. Корпусна лінгвістика.

Юридична лінгвістика як розділ прикладного мовознавства. Поняття про юридичну дискурсі. Учасники. Функції. Ключові концепти. Стратегії та тактики. Мовленнєві жанри. Мовні особливості. Теорія лінгвістичних експертиз як напрямок юридичної (прикладної) лінгвістики.

Методологічний апарат лінгвістичних досліджень.

Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. Постановка проблеми, пошук джерельної бази та вивчення наукових надбань. Методика та етапи вибору теми наукового дослідження; формулювання теми. Визначення актуальності теми, її наукового та практичного значення. Методика визначення мети та створення системи дослідницьких завдань. Визначення об'єкта та предмета дослідження, формулювання гіпотези. Вимоги до наукової гіпотези.

Організація та проведення експериментального дослідження (на прикладі підготовки магістерської роботи). Етапи підготовки і захист магістерської роботи. Вимоги до структурних елементів магістерської роботи. Правила формування вибірки досліджуваних. Вибір методів дослідження. Уточнення гіпотези і визначення змінних експериментального дослідження. Проведення експерименту. Опис результатів дослідження. Визначення практичного значення одержаних результатів. Написання висновків. Загальні висновки.

Організація та проведення психокорекційної роботи. (на прикладі підготовки магістерської роботи). Психокорекція та її види. Принципи та специфічні риси психокорекційної роботи. Елементи психокорекційної ситуації. Групова психокорекція. Специфіка групової форми психокорекції. Механізми психокорекційного впливу. Складання психокорекційних програм. Принципи побудови психокорекційних програм. Структура психокорекційного комплексу. Основні вимоги до психокорекційної програми.

13. Критерії оцінювання знань студентів з дисципліни

100 балів – здобувач в повному обсязі опанував програмний матеріал, має глибокі та міцні знання, самостійно використовує одержані відомості

відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності, толерантно ставиться до протилежних точок зору, виявляє розбіжності в позиціях, критично оцінює інформацію, здатний, відповідно до вікових особливостей, презентувати власну оцінку лінгвістичних та психологічних явищ, проявляє високу мовну культуру; має навички проектування і здійснення комплексних досліджень, у тому числі міждисциплінарних, на основі цілісного і системного наукового світогляду з використанням знань в області філософії науки; виконує аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень в галузі мовознавства та психології.

95 балів – здобувач володіє глибокими і міцними знаннями, вільно висловлює власні судження та їх аргументує, аналізує інформацію, може назвати основні лінгвістичні та психологічні школи та напрями, коректно формулювати наукову проблему та дослідницькі завдання, визначає актуальність та новизну наукової роботи; відбирає необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань; умотивовано обирає та застосовує спеціальні й загальнонаукові методи для проведення наукового дослідження.

90 балів – здобувач володіє набутими знаннями та використовує їх для розв'язання навчальної проблеми, виявляє розуміння мовних та інших психічних процесів, робить аргументовані висновки, характеризує лінгвістичні явища і процеси, встановлює синхронність; володіє здатністю аналізу та порівняння результатів досліджень вітчизняних й іноземних дослідників з обраної тематики; може назвати основні лінгвістичні та психологічні школи та напрями, коректно формулювати наукову проблему та дослідницькі завдання, визначає актуальність та новизну наукової роботи; відбирає необхідну інформацію і фактичний матеріал для підготовки та проведення дослідження відповідно до поставленої мети та визначених завдань; умотивовано обирає та застосовує спеціальні й загальнонаукові методи для проведення наукового дослідження.

85 балів – здобувач у достатній мірі оперує навчальним матеріалом, виконує аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень в галузі мовознавства та психології; порівнює, пояснює, аналізує, узагальнює і критично оцінює мовні та психічні явища та діяльність науковців, самостійно виправляє допущені помилки, сам добирає аргументи на підтвердження власної точки зору, умотивовано обирає та застосовує спеціальні й загальнонаукові методи для проведення наукового дослідження; може назвати більшість мовознавчих робіт.

80 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом, дає загалом правильне визначення лінгвістичних та психологічних шкіл та напрямів, аналізує мовні факти, характеризує причинно-наслідкові зв'язки між ними у межах теми, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, визначає половину наукових джерел, може назвати п'ять-шість мовознавчих робіт.

75 балів – здобувач в цілому послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал, виявляє розуміння лінгвістичної та психологічної термінології, лінгвістичних, психологічних шкіл та напрямів, може назвати до п'яти робіт з мовознавства, обізнаний з основною і додатковою літературою психологічного спрямування, передбаченою навчальною програмою.

70 балів – здобувач в цілому відтворює матеріал теми, може дати стислу характеристику певного явища, загалом правильно вживає лінгвістичні та психологічні терміни, виявляє знання і розуміння основних закономірностей мовного процесу, визначає три - чотири лінгвістичних джерела, може назвати дві-три мовознавчі роботи, поверхнево обізнаний з основною і додатковою літературою психологічного спрямування, передбаченою навчальною програмою; можливі помилки у виконанні практичних завдань.

65 балів – здобувач може відтворити основний зміст навчальної теми, визначити окремі ознаки понять та процесів, з допомогою викладача аналізує мовні факти та психічні явища, порівнює та робить висновки, виправляє допущені помилки, визначає два-три історичних джерела, може назвати одну-дві мовознавчі роботи, достатньо поверхнево обізнаний з основною і додатковою літературою психологічного спрямування, передбаченою навчальною програмою; можливі помилки у виконанні практичних завдань.

60 балів – здобувач має загальне уявлення про методи наукових досліджень, може репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу, дати визначення термінів, поданих у тексті підручника або викладачем, назвати основні лінгвістичні школи та напрями, здатен визначити один-два мовознавчих джерела, мовний аналіз відсутній, суттєві помилки у виконанні практичних завдань

59 - 35 балів – здобувач не має загального уявлення про методи наукових досліджень, але вибирає правильний варіант відповіді із запропонованих, не вміє пояснювати мовні факти та діяльність людей, може двома – трьома простими реченнями розповісти про мовне явище, не вміє порівнювати мовні факти та діяльність учених, володіє матеріалом на рівні окремих складових, відповідь складається із окремих частин.

34 - 0 – балів – здобувач не володіє вивченим обсягом навчального матеріалу, здобувач не має загального уявлення про методи наукових досліджень, може назвати одну-дві мовознавчі школи.

14. Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів ВНЗ, національна та ECTS:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS
	екзамен	залік	
90-100	Відмінно		A
82–89	Добре		B

75–81		зараховано	C
67–74	Задовільно		D
60–66			E
35–59	Незадовільно	не зараховано	FX
1–34			F

15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

15.1. Основна література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К.: ВЦ «Академія», 2012. 344 с.
2. Габідулліна А.Р., Колесніченко О.Л. Методологія сучасних лінгвістичних досліджень: навчальний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2019. 322 с.
3. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії. Донецьк: ДонНУ, 2006. 338 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник для вузів. К.: Кондор, 2003. 189 с.
5. Радчук В.М., Фесун Г.С., Канівець Т.М. Методи психологічних досліджень: навч.-метод. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2018. 200 с.
6. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
7. Степаненко Л.В., Резнікова О.А. Методичні вказівки щодо написання магістерських робіт для здобувачів освітнього рівня «магістр» галузі знань 0301 «Соціально-політичні науки» спеціальності 8.03010201 «Психологія» денної та заочної форми навчання. Слов'янськ: ДВНЗ «ДДПУ», 2015 рік. 84 с.
8. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень: посібник для вузів. К.: Академвидав, 2004. 208 с.

15.2. Додаткова література

1. Андрушко Я. С. Психокорекція: навч.-метод. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 212 с.
2. Белова А.Д. Лінгвістичні перспективи і прогнози у ХХІ столітті. *Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи*. К.: Логос, 2006. № 1. С. 22- 32.
3. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія. Видавництво «Центр навчальної літератури», 2019. 360 с.
4. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За заг. ред. М.С. Корольчука. К.: Ельга, Ніка Центр, 2012. 400 с.
5. Кочерган М.П. Мовознавство на сучасному етапі. *Дивослово*. 2003. № 5. С. 24-29
6. Сахарчук Л.І. Методологія комунікативних досліджень. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2006. 214 с.
7. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
8. Семенюк О.А. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2010. 240 с.
9. Слухай Н.В. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні: навч. посібник. К.: Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка. 184 с.

